

**ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)
ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ
КОЛЕДЖ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА
«КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ
ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ»**

Дементьєва Анастасія Вікторівна

ХОРЕОГРАФІЧНА СЮІТА «Ніч на Івана Купала»

Пояснювальна записка до бакалаврської роботи
(творчого проєкту на здобуття освітнього ступеня «бакалавр»
зі спеціальності 024 «хореографія»)

Рівень вищої освіти БАКАЛАВР
Галузь знань 02 “КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО”
Спеціальність 024 “ХОРЕОГРАФІЯ”
Спеціалізація /освітньо-професійна програма “Народна хореографія”

Керівник:

Білаш Ольга Сергіївна

Рецензент:

Бобровник Юлія Віталіївна

Захищено на засіданні екзменаційної комісії

Протокол № ____ від _____ р.

Голова комісії _____ Т.В. Боровик

Київ, 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації творчого проєкту «Хореографічна сюїта “Ніч на Івана Купала”»	6
1.1 Аналіз літератури та джерел, що використовувались при реалізації творчого проєкту	6
1.2 Повість «Ніч на Івана Купала» Миколи Васильовича Гоголя	8
1.3 Обґрунтування композиційно-драматургічної побудови твору.....	10
1.4 Інтерпретація свята Івана Купала в різних видах мистецтва	13
Висновки до першого розділу.....	24
РОЗДІЛ 2. Художньо-аналітичні відомості творчого проєкту	25
2.1 Лібрето.....	25
2.2 Форма, жанр, стиль, ідейно-тематичний аналіз	26
2.3 Композиційно-архітектурна побудова	28
2.4 Сценічно-композиційний план	29
2.5 Дійові особи та їх характеристики.....	30
2.6 Характеристика музичної основи хореографічного твору	30
2.7 Сценографія.....	33
Висновки до другого розділу	36
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38
ДОДАТКИ.....	40

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми творчого проєкту. Українці віками творили власну самобутню культуру, успадковуючи культурні цінності своїх предків, переймаючи і творчо осмислюючи надбання інших народів. Шанування традицій зумовлює подальше існування народу, збереження його національної ідентичності та розвиток культури.

Купальська обрядовість є однією з найнасиченіших, найцікавіших та найавтентичніших у культурній спадщині українського етносу. У давнину це свято мало вагоме значення в системі святкової обрядовості українського народу. Це було найголовніше літнє свято і не дивлячись на заборони, зберіглося до наших днів. Саме свято символізує зв'язок людини з природою і перехід до літнього циклу, а найважливішим ритуалом свята було водіння хороводів, адже це являло собою символ сонця й вічного відродження.

Танець є частиною життя кожної нації, нерозривно пов'язаний з різними сферами народного життя, що визначає національність, духовність тощо. Через це збереження української національної культури та творчості, зокрема танцювальної, на сьогоднішній день є одним з провідних завдань фахівців мистецької галузі, у тому числі хореографії.

Свято Івана Купала знайшло безліч трактувань у народно-сценічному танці. На сьогоднішній день ми можемо спостерігати велику кількість стилізованих хореографічних творів, що втілюють купальську обрядовість, збагачених новими засобами виразності за рахунок сучасного танцю.

Дана тема неодноразово використовувалася у багатьох видах мистецтва. Одним з найкращих прикладів, який чудово розкрив тему свята Івана Купала, став твір «Ніч на Івана Купала» Миколи Васильовича Гоголя. В подальшому цей

твір почали втілювати на українських сценах. Одним із перших професійних трактувань в хореографічному мистецтві свята Івана Купала був балет Ю. Гербера «Папороть, або Ніч на Івана Купала» у постановці С. Соколова. Прем'єра балету відбулася 27 грудня 1867 року. Також можна згадати один з найкращих прикладів балетного втілення купальської тематики у фольк-опері-балеті Є. Станковича «Цвіт папороті», представлений на українській балетній сцені. На відміну від зазначених балетів, котрі були створені за сюжетом літературного твору В. Гоголя «Ніч на Івана Купала», хореографічна сюїта творчого проєкту поставатиме зовсім нове відображення популярної історії, адже вона буде поставлена за власними відчуттями та баченням даної історії.

Тому темою творчого проєкту було обрано «Хореографічна сюїта “Ніч на Івана Купала”».

Мета творчого проєкту – реалізація хореографічної сюїти «Ніч на Івана Купала».

Завдання творчого проєкту:

- дослідити особливості святкування Івана Купала в Україні;
- проаналізувати його трактування в різних видах мистецтва;
- обґрунтувати ідейно-тематичне та композиційне рішення постановки;
- розкрити художні особливості творчого проєкту.

Новизна творчого проєкту представлена:

- використання нового музичного матеріалу;
- перероблення сюжетної лінії під власне бачення;
- синтез народної хореографії з сучасними напрямками.

Практичне значення творчого проєкту.

Хореографічна сюїта «Ніч на Івана Купала» може бути виконана, як цілісний твір, так і епізодично, окремими епізодами з яких вона складається. Може виконуватися, як на невеликих танцювальних центрах, популярних студіях

та відкритих майданчиках, так і у широковідомих палацах творчості та театрах України та світу.

Робота над постановкою відіграє позитивну роль в покращенні виконавської та акторської майстерності учасників даного проєкту. Також можна зазначити, що проєкт має просвітницьку та виховну роль, які надають можливість танцівникам та глядачам згадати літературний твір Миколи Гоголя «Ніч на Івана Купала» та познайомитися з чудовою музичною роботою Дахи Брахи, українського фольклориста Леоніда Ященка.

Апробація творчого проєкту. Хореографічна сюїта «Ніч на Івана Купала» була показана на екзамені з «Мистецтва балетмейстера» (КМАТ імені Сержа Лифаря, ZOOM, 17 червня 2024р.

Структура та обсяг пояснювальної записки. Пояснювальна записка складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменування), додатків (5 позицій). Загальний обсяг роботи – 48 сторінок, з них основного тексту – 32 сторінки.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ «ХОРЕОГРАФЧНА СЮІТА “НІЧ НА ІВАНА КУПАЛА”»

1.1 Аналіз літератури та джерел, що використовувались при реалізації творчого проекту.

Для успішної роботи та втілення творчого проекту було опрацьовано безліч різноманітних наукових праць, фахових статей і творів літературного доробку.

Розширенню теоретичних знань зі свята Івана Купала посприяли такі праці:

1. В. Давидюк «Походження та семантика деяких купальських обрядів».
2. Ю. Климець «Купальська обрядовість на Україні».
3. О. Потебні «Про купальські вогні та споріднені з ними уявлення».
4. Л. Печенко «Інтерпретація традицій купальських свят у народно-сценічному хореографічному мистецтві України».
5. О. Бойко «Елементи купальської хореографії».
6. А. Дмитренко «Свято Івана Купала в селах українського порубіжжя».
7. І. Антіпова «Драма і обряд».
8. Рехвіашвілі А.Ю., Білаш О.С. «Мистецтво балетмейстера».
9. Верховинець В.М. «Теорія українського народного танцю».
10. Гуменюк А.І. «Українські народні танці».

У роботі В. Давидюка «Походження та семантика деяких купальських обрядів» розглядається питання семантики й походження купальських обрядових компонентів. На основі семантики ритуалів виведено нову етимологію слова «марена» у купальському контексті, подається новий погляд на походження ритуалу потоплення жертви. [3]

Автор вважав, що купальські обряди належать до найтаємничіших феноменів традиційної культури. Думки вчених, як щодо їх походження, так і вибіркості районування, розходяться. Одні вбачають в них універсалії світової культури, інші вказують на цілі ареали повної їх відсутності.

Л. Печенко у праці «Інтерпретація традицій купальських свят у народно-сценічному хореографічному мистецтві України» розповідає про обрядовості, які надають їй особливого колориту, неповторності та чарівності. Одним із найбільш яскравих, самобутніх і видовищних є свято Івана Купала, яке овіяне легендами, загадковими історіями про міфічних істот і чар-зілля. Своєю язичницькою сутністю, містичністю, шлюбними мотивами це свято в усі часи привертало увагу відомих митців і науковців.

Також у своїй роботі автор згадує чимало мистецьких шедеврів, зокрема в літературі, в музиці та кінематографі. Купальська тематика також яскраво відображена у хореографічному мистецтві України, як у професійному, так і в аматорському. [8]

Одним з найперших хто звернув свою увагу на купальську обрядовість був О. Потебня, який написав «Про купальські вогні та споріднені з ними уявлення». У цій роботі автор розглянув низку елементів, що були складовими системи купальської обрядовості.[9]

Алла Дмитренко у своїй роботі «Свято Івана Купала в селах українського порубіжжя» розглянула введення у купальський обряд села Ратнівського, Старовижівського, Шацького району Волинського Полісся. У цій місцевості набули найбільшої популярності такі елементи, як звіз мотлоху на купальське вогнище за допомогою воза, в який впрягалися хлопці, вбивання в землю жердини, навколо якої складалося паливо, а також зв'язування в його верхній частині «крижа» (хреста), обвитого льоном і квітами, що нагадувало сонце, розпалювання одного загального багаття замість кількох, залучення до виконання купальських пісень хору.[4]

Ірина Антіпова розглянула українські народні обряди у структурі драматичного тексту і в контексті народних уявлень у роботі «Драма і обряд». Це обряди «вулиці», весільна обрядовість, Різдвяна обрядовість, весняна обрядовість (веснянки) і особливо Зелені свята, і Русалчин Великдень, а також свято Івана Купала.[1]

Також для виконання практичної роботи було розглянуто ряд статей та робіт, які допомогли у виборі музичного матеріалу та чіткого бачення певної специфіки цього свята. До розгляду було взято такі роботи:

«Мистецтво балетмейстера» це посібник Білаш О.С. та Рехвіашвілі А.Ю., який створений для викладачів хореографічних дисциплін. У ньому розглянуто ключові поняття, якими має володіти балетмейстер. [11]

У книзі «Теорія українського народного танцю» Верховинець зібрав і систематизував дуже цінний матеріал та зрозуміло обґрунтував його. Описав характерні танцювальні рухи для української народної хореографії. [3]

Гуменюк А.І. у своїй роботі «Українські народні танці» написав про запальні, нестримні та повільні українські народні танці, які заповнили весь світ. [4]

1.2 Повість «Ніч на Івана Купала» Миколи Васильовича Гоголя

Микола Гоголь відкрив Україну, її культуру та історію всьому світу. Твори письменника відкривають велич української душі, чарівний світ рідної природи, національний колорит українського характеру, велич людської особистості. Основою творчого стилю й мистецької своєрідності письменника стали національна стихія, народні звичаї, традиції, історія і фольклор українців. М. Гоголь є одним із найбільш знаних українців, класиком світової літератури.

У своїй ранній творчості широко використовував український фольклор. Твори збагачувалися народнопоетичними образами і мотивами. В повісті «Ніч на

Івана Купала» можна виділити такі фольклорні джерела: легенди й перекази про купальську ніч, квітку папороті та скарб, відьом і чортів, народні пісні, прислів'я та приказки.

М. Гоголь був першим в українській історії хто заговорив про державну незалежність України. У статті «Роздуми Мазепи» чи не вперше в українській історіографії нагадує нам про тисячолітню історію нашого народу. Свої спостереження про відмінність українського народу від російського письменник написав завдяки роздумам гетьмана Мазепи, написавши своє розуміння тогочасних подій в Україні і показав трагічне становище Гетьманської держави в умовах Російської колоніальної імперії. Він заявив, що волелюбність українців може мати «самобутню державу» з демократичним ладом управління, але під протекторатом Росії.

З філологічної точки зору гоголівських текстів можна досить яскраво довести, що навіть пишучи російською, Гоголь використовує лінгвістичні конструкції, притаманні саме українській, а не російській мові. Більшість російських критиків не сприйняли Гоголя як свого, зреагувавши на «Ревізора» і «Мертвих душ» як на ворожі твори.

Натхненням для вибору теми проєкту та створення на її основі хореографічної сюїти слугував саме твір Миколи Васильовича Гоголя «Ніч на Івана Купала». Повість належить до циклу «Вечори на хуторі біля Диканьки». Уперше оповідання опублікували у березні 1830 року. Твір за жанром: оповідання, бувальщина. У роботі читач ознайомлюється з доволі трагічною історією кохання двох молодих людей, які заради благословення батьків на одруження готові на все.

Можна зазначити, що за своєю жанровою структурою твір є містичною повістю. Тому в більшості епізодах повісті спостерігається зв'язок людини з нечистою силою. Також, читачеві представлені відгомони поглядів древніх слов'ян, які вірили в те, що в деяких людей здатні вселятися злі духи, через це

внутрішній світ піддається залежності від матеріальних цінностей. Читач відкриває перед собою повір'я і на сторінках цієї повісті. До прикладу можна взяти виконання бажання того, хто знайде у святкову ніч квітку папороті.

Головний герой повісті Петро характеризується, як роботящий парубок із простого роду, який має бажання одружитися з вродливою дівчиною, що йому припала до душі. Проте автор поступово, через застосування традиційних обрядів і повір'їв свята вводить його в коло помилок і невдач.

Цілеспрямований Петро через договір з нечистою силою робить недобрі вчинки. За це він відчуває справжні муки, коли спостерігає, як змінюється його кохана, він засмучує всіх близьких втратою пам'яті, і навіть стає вбивцею. В кінці його важкого шляху його чекає загибель. Так всі герої повісті Миколи Гоголя мають різноманітні характери, думки, прагнення, а також і різний життєвий шлях і невід'ємну вдачу.

Повість М.В. Гоголя лякає читача активною участю нечистої сили, загадковості у житті людей. Кожен вірить у виконання бажання, повчання і тому читач приймає на свій рахунок все те, що виглядає як покарання за спокусу.

Письменник підкреслює, що духовний початок в людині має перемогти матеріальну зацікавленість. Трагізм цього образу полягає в тому, що спокуса легкої наживи і зв'язку з дияволом завжди має сумний кінець.

1.3 Обґрунтування композиційно-драматургічної побудови твору

Термін «сюїта» походить з французької мови і означає «ряд, послідовність».

Хореографічна сюїта – це хореографічна композиція, складена з кількох танців, об'єднаних однією темою.

Оскільки постановка за формою є хореографічною сюїтою, було прийняте рішення створити 5 номерів, кожен з яких найбільш владно розкриває драматургію. Проект охоплює такі самостійні частини:

1. Знайомство Петра з батьком Пидорки.
2. Молодь святкує свято Івана Купала в селі.
3. Дівчата плетуть вінки на березі річки.
4. Петро йде до лісу шукати квітку папороті та зустрічає лісових мавок.
5. Петро приносить Коржу знайдену квітку та отримує дозвіл на заручення з його донькою.

За жанром сюїта є лірико-драматичною. Лірико-драматичний твір - це літературний жанр, в якому автор зображає тогочасну діяльність, життєві реалії через мову та вчинки персонажів.

У центрі уваги – закоханий головний герой, який усіма силами намагається отримати дозвіл на одруження. Заради своєї коханої парубок готовий на будь-які випробування. В даній постановці головною метою є показати глядачеві на що здатне справжнє кохання.

Кожна з представлених частин утворюється завдяки спеціально створеній танцювальній лексики, яка своєю чергою, у поєднанні під влучно підібрану музику, створює повноцінну хореографічну композицію.

Провідним хореографічним стилем сюїти є стилізований народний танець.

Народний танець – фольклорний танець, який з'являється на певній території і має традиційні для даної місцевості рухи, ритми, костюми, малюнки танцю, тощо. Їх можна поділити на три групи:

- Хороводи (Веснянки, Гаївки),
- Парні танці (Козачок, Полька, Коломийка),
- Сольні танці (Тропак, Аркан).

У певних епізодах народний танець синтезується з елементами інших стилів. Наприклад, у четвертій картині де змальована зустріч Петра з лісовими

мавками, народний танець поєднується з модерном. Танець модерн – це вид хореографії який виник завдяки класичній хореографії, вся база із стилю танцю модерн складається з балетної бази. Стель модерн несе в собі чіткі лінії рук і ніг, усі класичні позиції виконуються так само як і в балеті, лише в деяких моментах зустрічаються паралельні, а не розвернуті лінії. Таке поєднання дозволяє надати лексиці емоційного характеру, збагатити хореографію акцентами, відокремити різні образи і розширити динамічний діапазон рухів.

Музичний матеріал підібраний згідно з сюжетом. На перший та третій епізоди гурту «Бурдон». Це український музичний етно-гурт, який розпочав свою діяльність у 2002 році у Львові. Переважно виконує музику, інспіровану переважно східно-європейським та карпатським фольклором, проте й натхнень черпають по всій Європі, від Скандинавії до Балканів.[14]

На другий епізод взято музичний матеріал театру пісні «Джерела». Саме ця пісня чудово передають всі емоції даного епізоду.

Гурт «Джерела» виконують українські народні пісні, фольклорні пісні, кавер-версії популярних хітів. Вони працюють у фольклорно-естрадном форматі. Театр пісні «Джерела» складається з п'ятеро артистів. Директором є Андрій Попруга. Цей гурт приймав участь у багатьох фестивалях, кліпах та навіть у популярний телепередачах. [13]

Твір має містичні сцени, тому для четвертого епізоду було обрано музичний матеріал Дахи Брахи, який чудово передає всю містичність номеру. Гурт використовує 32 інструменти. Серед них віолончель, акордеон, флейта, діджедіру, волинка, джембе, табла і навіть буддійський гонг. Музичний стиль гурту визначається учасниками, як «етнохаос», що підкреслює «хаотичне» поєднання різних етнічних складових. Пісні, виконувані в автентичній манері, яке поєднується зі звучанням великим списком інструментів із різних куточків світу, це гра в різні музичні жанри: блюз, хіп-хоп, мінімалізм, соул.[12]

П'ятий епізод має веселий характер, через це було взято твір гурту «Бурдон» «Segoiner Polka». Вона чудово підходить до цього епізоду, передаючи всі емоції.

1.4 Інтерпретація свята Івана Купала в різних видах мистецтва

Свято Івана Купала є масштабним та видовищним, тому зустрічається дуже багато випадків його інтерпретації в різних видах мистецтва. Наприклад, у народній музиці та танцях, свято Івана Купала символізує народження нового життя, плодючість та єдність з природою. У народному живописі та вишивці, це свято відображається у зображенні квітів та рослин, які символізують плодючість та єдність з природою. У сучасному мистецтві, свято Івана Купала може бути інтерпретоване, як символ людської єдності та взаємодії з природою. Наприклад, у виставкових проєктах та інсталяціях, святкування Івана Купала може бути відображене у формі величезного вогняного шоу або відеоарту, які символізують вогонь або рух до нового життя.

У літературі та кіно, свято Івана Купала представлено у формі романтичних історій про закохані пари, які знаходять один одного під час святкування. У цих творах, свято часто зображується, як символ романтичної любові та ризику, яка часто призводить до трагічних наслідків. В образотворчому мистецтві Іван Купала зазвичай зображується в образі молодого хлопця, який стрибає через вогонь, що символізує очищення та омолодження. Його образ може бути знайдений на різних предметах, таких як рушники, глиняні фігурки та інші. У 1968 році вийшов фільм «Вечір на Івана купала», його Ю. Ілленко поставив за власним сценарієм, і він став, насамперед, вибухом творчого експерименту – розширенням кінематографічної мови. Етнографічно вивірений побут, обряди, костюми Наддніпрянської України органічно поєднувалися з авторською фантазією. Ю. Ілленко переводив у

зоровий ряд образи М. Гоголя, але не ілюстрував літературний твір. Можна зауважити, що твір Гоголя був приводом для того, щоб звернутися до міфологічного світу українського народу.

У фільмі показано багато різних динамічних сцен, при цьому рух персонажів і предметів у кадрі є незвичним й навіть декілька перебільшуваним. Автор у повній мірі використовує широкі можливості натурних зйомок не тільки в день, але й уночі: ще більш драматичними стають безпросвітні слова Петра про своє нездійснене весілля, коли йому доводиться перекрикувати шум вітру. Мають право на увагу й інтер'єри хати Петра з намальованими на стінах світовим деревом з народних розписів і мудрою совою, що сидить на ньому. Екранізуючи оповідання Миколи Гоголя, Юрій Ілленко звертається до широких ілюзій з української історії. Він добре відчуває потаємний гоголівський сюжет про те, чим обернулася гра з нечистою силою. Сценарист і режисер творчо розвиває та поглиблює драматургічний конфлікт, закладений літературною першоосновою. За порушення етичного табу, спотворення квітки папороті й пролиту невинну кров юного Іванка спокуту у більшій мірі несе не сам Петро, а його наречена й згодом удова Пидорка. Саме її зусиллями й відбувається звільнення від величезного тягара гріхів та повернення до втраченого раю.

У дусі радянської доби у кінокартині помітний насміхання над священниками та й зрештою над масовою релігійністю. Але таким чином своїм режисерським вольовим рішенням Юрій Ілленко спростовує твердження офіційної антирелігійної пропаганди про те, що віра в Бога нібито не має ніякого значення до боротьби зі злими силами.[20] Також можна розглянути чудову симфонію-легенду «Вечір на Івана Купала» Леоніда Грабовського. Симфонія-легенда «Вечір на Івана Купала» утворилася з музики до однойменного фільму Юрія Ілленка. Симфонія, яка триває 40 хвилин, вразила слухачів масштабом і розмаїттям втілення Гоголевих образів, сучасною музичною мовою, новаторським трактуванням симфонічної форми. В основі симфонії-легенди

лежать яскраві образи героїв повісті Гоголя «Ніч на Івана Купала» з циклу «Вечори на хуторі біля Диканьки» це старий козак Корж, його дочка красуня Пидорка, молодий хлопець Петро робітник в господарстві Коржа, менший брат Пидорки Івась і гульвіса та бродяга Басаврюк.

Симфонія-легенда складається з 7 частин.

1. Вступ (архаїчна сувора тема, якби з давньої давнини, далі сумовито-епічна думна мелодія) та Пастораль (мирний сільський краєвид);

2. Бурлекса – приїзд Басаврюка в село, гумористичні вибрики парубків-гультіпак і загальний хвацький танок;

3. Ноктюрн – любовна ідилія Петра й Пидорки, що змінюється таємничо-тривожною музикою нічного лісу;

4. Сатанічна фантазія – нечисті сили блиском майбутнього багатства заманюють і спокушають Петра на вбивство малого хлопця Івася, після цього знущаються над Петром;

5. Буколічні строфи-варіації на мрійливу мелодію дівочої пісні у купальську ніч;

6. Балада – музика весілля Петра й Пидорки з передзвонам, веселощами, гопакми і троїстами музикантами. Поступовий перехід до нав'язливих марень Петра.

7. Плач – наче хорові стогони на покуті гріхи убивці Петра, втілені у тембрі струнної групи оркестру та епілог – замикання форми Симфонії музикою Вступу й уривками тем з інших частин.

Для великого симфонічного оркестру була створена ця симфонія. Автор використовує різноманітні техніки і прийоми оркестрового письма – від традиційних до найсучасніших. 6-й епізод у частині («Балада») є найяскравішим, що змальовує картину потойбіччя. У цьому епізоді кожен інструмент струнної групи має свою окрему партію. У симфонічній музиці багато внутрішніх зв'язків, перегуків, перетворених і переосмислених мотивів, але ці зв'язки

втілені не за допомогою традиційного симфонічного методу поступового перетворення й виведення наступного матеріалу з попереднього. Після прослуховування усього твору слухач відчуває її вмотивовану замкненість, взаємопов'язаність різних її частин та епізодів. За твердженням дослідників, це симфонія-еліпсис, де нібито пропущені певні формально-логічні переходи між епізодами. В цьому і є вся складність твору як для виконання й аналізу, так і для сприйняття. Подібно до фільму Юрія Іллєнка, Симфонія-легенда не стала поверховою ілюстрацією сюжету Гоголя, а передає та інтерпретує значно глибші смислові шари літературного першоджерела. Завдяки цьому твір можна вважати одним з найвдалиших в українській музичній гоголіані.[17]

Ще один твір, який був створений на основі народного свята Івана Купала, опера «Купала на Івана» Степана Писаренка, яка була написана в 1971 році. У музиці та сценарії опери відображено різноманітні елементи народної культури та обрядовості, що пов'язані зі святом.

В опері йдеться про дівчину Оксану, яка закохується в козака Максима. Вони разом святкують свято Івана Купала, де народ збирається біля вогнища, співає традиційні народні пісні та танцює. У цей день Оксана та Максим влаштовують своє весілля, однак вони втікають зі свята, після того, як почули, що їхній козацький отаман збирається відправитися в похід. Дівчина вірить, що Максим піде на війну і не повернеться, тому вона вирішує вчинити самогубство, щоб бути разом з ним у загробному житті.

У цій опері музика С. Писаренка поєднує народні мелодії з елементами класичної музики, що створює унікальне звучання. Опера «Купала на Івана» зазвичай виконується з використанням народних інструментів та народних співаків. Вона відображає красу та магію народного свята Івана Купала та стала одним з найвідоміших творів української оперної музики та часто виставляється на сцені театрів.

Фольклористична праця Лесі Українки «Купала на Волині» є збіркою народних пісень та обрядів, пов'язаних зі святом Івана Купала. У цій праці Леся Українка зібрала народні пісні, що виконувались на святі, а також описала різноманітні ритуали та обряди, які супроводжували святкування Івана Купала на Волині.

У своїй роботі Леся Українка звернула увагу на символіку свята, його зв'язок з природою та ритуальною практикою народу. Також вона описала різноманітні вірування та повір'я, пов'язані із святом, наприклад, вірування про те, що на Івана Купала здійснюється водно-вогневий обмін, або про те, що в цей день здійснюється особлива магія для здоров'я та багатства людини.

«Купала на Волині» – це важлива праця, яка відображає культурний контекст свята Івана Купала на Волині та допомагає зберегти традиції нашого народу.

Свято Івана Купала також зображали і в художньому мистецтві. «Ніч на Івана Купала» – це картина художника Володимира Титуленка, який є сучасним українським митцем. Картину було створено у 2016 році, і вона вважається однією з найвідоміших робіт художника. На картині зображена ніч, коли в Україні відбувається свято Івана Купала. На передньому плані можна побачити молодих дівчат та юнаків, які танцюють навколо вогнища. У далекому плані можна побачити ліс, нічне небо і місяць. Ця картина відображає українську традицію святкування Івана Купала, яка є однією з найстаріших народних традицій. Святкування пов'язане з обрядами, пов'язаними з водою та вогнем, тому на картині можна побачити яскраві кольори та відтінки, що символізують ці елементи.[16]

Якщо брати до уваги літературні твори, то можна розглянути віршований твір, написаний українським поетом Тарасом Шевченком «У чарівну купальську ніч». У вірші описується святкування Івана Купала, яке відбувається в ніч на 7

липня. Поет описує яскраві кольори, веселощі та пісні, які виконують учасники свята.

У вірші також є відгуки про життя та кохання, що символізують злиття з природою та різноманітність наших почуттів. Цей твір є частиною культурної спадщини України та символізує національну свідомість та історичну спадщину нашого народу.

«У чарівну купальську ніч» – це також назва вистави, яка базується на віршованій поемі Тараса Шевченка. Ця вистава може мати різні інтерпретації та виконання в залежності від режисера та театру. Зазвичай вистава «У чарівну купальську ніч» включає в себе елементи народних танців, співів та музики. У виставі можуть бути використані яскраві костюми, які символізують традиції та культуру України. Головна ідея вистави полягає у тому, щоб передати дух та настрої українського свята Івана Купала, зображеного у вірші Тараса Шевченка. Вистава може бути цікавою та захоплюючою для глядачів, які хочуть познайомитися з традиціями та культурою України.

Одним із перших професійних трактувань в хореографічному мистецтві свята Івана Купала був балет Ю. Гербера «Папороть, або Ніч на Івана Купала» у постановці С. Соколова. Прем'єра балету відбулася 27 грудня 1867 року.

Важливе місце у цій виставі посідали саме народні танці, які у своєму автентичному вигляді буди включені в академічний балет. Балетмейстер намагався поставити істино народний танець, тому й побудував «Папороть» на етнографічному матеріалі.

В основу сценарію був покладений древній міф «Ніч на Івана Купала» про квітку папороті, яка приносить щастя, багатства та здійснення мрій. За сюжетом бідний парубок вирішив у ніч на Івана Купала піти до лісу за квіткою папороті, зірвати її та відшукати скарби, щоб одружитися з коханою дівчиною, батько якої мріяв віддати свою доньку за багатого хлопа.

Драматурги, використавши цей сюжет і сюжет відомої повісті Гоголя, додали кілька сцен власному твору, ввели любовну лінію. Сюжет лібрето порушував стилістику моральних підвалин постановок цього часу: власниця папоротника, котра закохалася у Петра, віддала йому скарби і гинула, а Петро, розбагатівши, домагався свого щастя зі своєю обраницею. Таким чином, відсунувши сміливого героя, здатного підкорити природу, на другий план і віддавши провідну роль неземному створінню, що закохувалося у смертного, автори втратили не тільки поетичність легенди, а й ідею слов'янського казку.

Автори загострюють свою увагу не на логічному розвитку драматургії, а на тому, що головними героями були представниками народу, і що весь хореографічний матеріал мав зберігати народну стилістику. Це й було визначальним аспектом С. Соколова, його вистави примітні тим, що вони розкривалися засобами національного танцю народу й народним характером.

У балеті «Папороть, або Ніч на Івана Купала» був використаний народний танок «Хороводний танок», який на диво не містив жодного кола, але включав в себе традиційний шен з французької кадрили, а танець квітів, який був поставлений в народній стилістиці з елементами класичного танцю, також мав сумнівну національну достовірність. Також можна зазначити, що балетмейстер створив занадто одноманітні пантомімні епізоди, обтяжуючи дію. Хореографічне розмаїття було лише у другому акті другої та усієї третьої дії, однак воно мало дивертисментний характер, і танці ніяк не були пов'язані між собою. Соколову не вдалося використати дуетний танець для передачі почуттів героїв. Єдиною цінністю балету стало те, що балетмейстер відійшов від лубочної стилізації й зробив головною цінністю народний танець.

«На Івана Купала» – це хореографічна постановка, яка була створена Черкаським академічним заслуженим народним хором. Художніми керівниками та солістами хору були Анатолій Пашкевич, Євген Кухарець, Ольга Павловська, Раїса Кириченко, Анатолій Маняченко, Валентина Пивоварова та Василь Бокоч.

Це композиція, яка базується на народних звичаях та традиціях, пов'язаних зі святом Івана Купала, яке відзначається в Україні в ніч з 6 на 7 липня.

У постановці «На Івана Купала» використовуються елементи української народної культури – танці, співи, музика та інші атрибути. Це дозволяє глядачам побачити та відчувати атмосферу українського свята, яке має велике значення в народній культурі.

У постановці беруть участь хореографи, танцюристи, співаки та музиканти, які виконують різноманітні українські народні пісні та танці. Головна ідея постановки - показати красу та багатство української культури та традицій та зберегти їх для наступних поколінь.

Хореографічна постановка «На Івана Купала» Черкаського хору є вражаючим і колоритним шоу, яке дозволяє зануритись у світ української культури та насолодитись красою українських традицій.

Також можна згадати уривок з фольк-опери «Цвіт папороті» під назвою «Марина». Хореографом був Анатолій Шекера. Виконував цей хореографічний твір хор імені Г. Верьовки.

Хор імені Г. Верьовки є окрасою і гордістю українського мистецтва, діамантом української хорової культури. Хоровий диригент Григорій Верьовка у вересні 1943 року, згуртувавши навколо себе молодих ентузіастів, талановитих виконавців з народу, створив самобутній колектив, який розвивав і поширював найкращі пісенні традиції, котрі сягають корінням глибоких народних джерел. Понад 64 роки колектив зачаровує і хвилює серця чисельних шанувальників пісні своєю самобутністю і високохудожнім виконанням, дивовижним розмаїттям голосів, різнобарв'ям емоційності, душевною відкритістю та доброзичливістю, мудрістю народного гумору. У кожній країні, де проходили виступи, хор натхненно співав пісні її народу й обов'язково мовою оригіналу, що завжди особливо підкорювало слухачів. Репертуар хору сягає від автентичного

фольклору до класичних обробок а-capella, творів сучасних композиторів; від вокально-хореографічних сцен, композицій, народних дійств до фольк-опери.

За сюжетом: два дерева Зелене (молодість, життя, майбутнє) та Чорне (старість, темна сторона життя). Протягом всієї композиції відбувається протистояння між деревами. Чорне намагається дотягнутися та вхопити мить молодості та життя, але йому не вдається. Наприкінці композиції Чорне дерево засихає, а Зелене квітне. Життя перемогло смерть.

Одним з найяскравішим з прикладів балетного втілення купальської тематики є фольк-опера-балет Є. Станковича «Цвіт папороті», представлений на українській балетній сцені.

Фольк-опера «Цвіт папороті» – стала зразком так званої «нової фольклорної хвилі» – сутність цього напрямку полягала у відношенні композитора до фольклору, коли прадавні народні мелодії чи інтонаційні тембри поєднуються в авторських творах з модерним и принципами композиторської техніки.

В 1977 році на основі лібрето музикознавця О. Стельмашенка фольк-оперу «Цвіт папороті» Є. Станковичем було завершено. До проекту долучились львівський художник-постановник С. Лисик, київський балетмейстер А. Шекера, провідний маестро того часу Ф. Глущенко. Вперше прозвучала в концертному виконанні в 2011 році, на театральній сцені вперше була поставлена 15 грудня 2017 році в Львівському національному театрі опери та балету імені Соломії Крушельницької. Окремі хорові номери опери виконувалися хором «Київ» та народним хором імені Верьовки.

Вистава була заборонена головним російським ідеологом Сусловим. Це відбулося через те, що надто потужну енергетику ніс «Цвіт папороті», надто яскраво випромінював національну ідею, що й викликало паніку. Але у 2017 році, майже 40-річне небуття фольк-опери «Коли цвіте папороть» подолано «Українським проривом». Відомий режисер Василь Вовкун спрямував зусилля

на здійснення давньої мрії – відновити історичну справедливість і дати твору Станковича сценічне життя.

Ізюминкою цієї постановки був академічний хор, який надавав унікальності роботі. Хормейстер-постановник Василь Коваль додав традиційну для оперного жанру увертюру: зіткана з провідних оркестрових тем, вона стала не так преамбулою, як надзвичайно яскравим музичним персонажем. Приголомшили перші ж набатні звуки мідних та ударних – грандіозне симфонічне полотно Запорізької січі, що передає удари молота в кузні, де гостряться козацькі шаблі, звуки бойової муштри, гамір веселоців та ігрищ.

Далі розгортається сцена прадавнього народного обряду «Купало». Магічну силу «Людських купал» змінює заворожливий світ потойбічних водяних істот («Русалчині купала»), в який уривається оргія нечистих сил («Відьомські купала»). Обрядовий триптих завершує легенда про цвіт папороті, який нікому не дано зустріти, лише відчувти як мить кохання.

Обрядові дійства першої дії, з їхніми образами добра і зла, життя і смерті, реальності та потойбічності змінюють героїчні сторінки історії (дія II, Героїка). «Муральні» зображення стіни Плачу та бетонних плит, полум'я пожежі, відблиски якої сягають глядацької зали, візуально доповнюють драматичні музичні образи народного гніву і героїчного спротиву. А рух стрілок годинників, зображених на заднику, символізує невпинний плин часу: від козацької доби – до подій на Майдані 2014 року. Бойові танці юнаків і дівчат-воїнів у колі Майдану перегукуються з обрядовими танцями першої дії («Купало»). Для більш конкретної асоціації з ХХІ століттям постановники використали на заднику відому фото-відео картину сотень тисяч вогників запальничок. Утім поява на сцені таких деталей, як гумові шини, є надто прямолінійною і далекою від художньої алюзії.

Кульмінація II дії – руйнація велетенських кам'яних брил, які змінюються казковим зображенням квітучої земної кулі, над якою пролітає дитина зі

свічечкою в руці. Цю неймовірно красиву картину художник-постановник Тадей Риндзак використав як художню цитату свого вчителя Євгена Лисика: постановники присвятили прем'єру фолк-опери пам'яті видатного українського митця.

Отже, відродження геніального твору Євгена Станковича 40 років по тому відбулося надзвичайно вчасно. А сама вистава стала справжнім українським проривом сучасного музично-театрального мистецтва.[18]

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

За час написання першого розділу пояснювальної записки було розглянуто чимало варіантів різних теоретичних основ реалізації творчого проекту хореографічної сьюїти «Ніч на Івана Купала». Ключовими процесами дослідження інформації були: аналіз літератури та джерел, які використовувалися при реалізації творчого проекту, розбір відомої повісті «Ніч на Івана Купала» Миколи Гоголя, як першоджерела задуму творчого проекту.

Завдяки аналізу фахової та допоміжної літератури з мистецтва балетмейстера, конкретно драматургії, сценографії, існуючого різновиду хореографічних стилів та музичної складової від провідних письменників-теоретиків зібралася необхідна кількість знань задля успішного втілення ідеї постановки та її подальших завдань у роботі з практичною частиною. Зі свого боку додатковий перегляд статей онлайн-ресурсів цілеспрямовано допоміг розібратися з тонкощами творчого проекту.

Підібравши музичний супровід та поглибивши обізнаність у характерних особливостях сучасного хореографічного напрямку танців, композиційно-драматургічна побудова бакалаврської роботи стала окреслювати свою видимість у формі постановки хореографічної сьюїти з п'яти частин, які, підпорядковуючись наявному сюжету, склалися з демонстрації синтезу бази народного танцю та сучасного стилю.

РОЗДІЛ 2

ХУДОЖНЬО-АНАЛІТИЧНІ ВІДОМОСТІ ТВОРЧОГО ПРОЕКТУ

2.1 Лібрето

Перший епізод

Головний герой Петро закоханий у доньку заможного чоловіка Коржа Пидорку. Після знайомства з батьком Пидорки хлопець отримує погрози та заборону на спілкування з його донькою, через те, що Петро з бідної сім'ї.

Після благань Пидорки не проганяти хлопця, Корж пропонує Петру угоду. Якщо парубок в ніч на Івана Купала зірве цвіт папороті та знайде скарби, то він віддасть свою доньку за нього заміж.

Другий епізод

Події відбуваються на галявині біля річки. Молоді люди святкують свято Івана Купала, стрибають через багаття, співають пісні та водять хороводи.

Третій епізод

Дівчата починають плести вінки та пускати їх на воду. Тим часом Петро виглядає свою кохану серед дівчат, після чого йде до лісу у пошуках цвіту папороті.

Четвертий епізод

Ліс. На шляху Петру зустрічається чорт, який намагається завадити йому у його справі. Він налаштовує лісових Мавок, щоб перешкоджати парубку, але Петро відважно подолав усі перешкоди, які постали перед ним, зірвав квітку та отримав свої скарби.

П'ятий епізод

Петро приніс скарби до Коржа, юнак здобув довіру батька та отримав дозвіл на заручення з його донькою.

2.2 Форма, жанр, стиль, ідейно-тематичний аналіз

Форма – сюїта.

Жанр – лірико- драматичний твір.

Стиль – стилізація народного танцю.

Час дії – ХХ століття

Місце дії – події відбуваються на хуторі.

Тема – заради щасливого кохання можна зв'язатися з нечистою силою.

Ідея – засудженні підступності та жаги до збагачення.

Конфлікт – побутовий (міжособистісний)

1 Епізод «Знайомство Петра з Коржом»

Форма - дуетна форма.

Жанр – лірико-драматичний жанр.

Стиль – стилізація народного танцю.

Місце дії – галявина біля будинку Коржа.

Ідея – засудженні підступності та жаги до збагачення.

Тема – заради щасливого кохання людина готова на будь-які угоди.

2 Епізод «Гуляння в селі свята Івана Купала»

Форма – масова форма (ансамблева).

Жанр – лірико-драматичний жанр.

Стиль – стилізація народного танцю.

Місце дії – центр села.

Ідея – продемонструвати гуляння свята Івана Купала

Тема – заради щасливого кохання можна зв'язатися з нечистою силою

3 Епізод «Плетіння вінків»

Форма – масова форма

Жанр – ліричний жанр.

Стиль – стилізація народного танцю.

Місце дії – галявина біля річки.

Ідея – продемонструвати традиції плетіння вінків.

Тема – заради щасливого кохання можна зв'язатися з нечистою силою

4 Епізод «Пошуки цвіту»

Форма – масова та сольна форма

Жанр – лірико-драматичний жанр.

Стиль – стилізація народного танцю в поєднанні з модерном.

Місце дії – ліс.

Ідея – засудження підступності.

Тема – заради щасливого кохання можна зв'язатися з нечистою силою.

5 епізод «Благословення батька»

Форма – дуетна форма.

Жанр – драматичний жанр.

Стиль – стилізація народного танцю.

Місце дії – оселя Коржа.

Ідея – засудженні підступності та жаги до збагачення.

Тема – заради щасливого кохання людина готова на будь-які угоди.

Сюжет: Петро знайомиться з батьком своєї коханої Коржом та просить дозвіл на одруження, але Корж не хоче віддавати свою доньку за бідняка, тому ставить умови Петру. Якщо хлопець у ніч на Івана Купала зірве цвіт папороті та принесе його, тоді Пидорка зможе вийти за нього.

Парубок погоджується та йде у ніч свята у пошуках квітки. Але не все виявилось так просто. У лісі Петру зустрічаються лісові мавки, які намагаються завадити хлопцю, але Петрусь впорався з усіма перешкодами. Він зміг зірвати цвіт папороті та знайти скарби, які згодом він приніс Коржу.

Побачивши скарби батько Пидорки забув про все та віддав доньку за Петра.

Надзавдання – можна не боятися перепонів та йти подвиги заради щасливого кохання.

Конфлікт – соціальна нерівність- перешкода до щасливого життя, духовність і нечиста сила, людина і довкілля.

Наскрізна дія – кохання Петра та Пидорки та відношення Коржа до нього.

2.3 Композиційно-архітектурна побудова

Експозиція – знайомство Петра з батьком Пидорки.

Зав'язка – гуляння свята Івана Купала в селі.

Розвиток дія – молодіці плетуть вінки та поскають їх на воду, Петро в цей час виглядає свою кохану серед інших дівчат.

Кульмінація – контактування героя з нечистою силою, пошуки цвіту папороті.

Розв'язка – парубок приносить квітку папороті до батьки Пидорки та отримує благословення на одруження.

2.4 Сценарно-композиційний план

Танець (епізод)	Виконавці	Світло	Декорації	Реквізит	Музичний матеріал	Хронометраж
1. «Знайомство Петра з Коржом»	Петро, Пидорка, Корж.	Яскраве сценічне світло		Немає	Гурт «Бурдон» «Сонечко»	00:00-03:20
2. «Гуляння в селі свята Івана Купала»		Яскраве сценічне світло	...	вогнище	Гурт «Джерела» «Ой на Івана, ой та на Купала»	00:00-03:11
3. «Плетіння вінків»	12 дівчат та Петро	Яскраве сценічне світло	...	вінки	Гурт «Бурдон» «Лужок»	00:00-05:47
4. «Пошуки цвіту»	10 мавок Чорт Петро	Яскраве сценічне світло	...	Цвіт папороті	Даха Браха «Надобраніч»	00:00-04:15
5. «Благословення батька»	Петро, Пидорка, Корж.	Яскраве сценічне світло			Гурт «Бурдон» «Segoiner Polka»	00:00-02:53

Загальна тривалість хореографічної сюїти

2.5. Дійові особи та їх характеристика

Петро – головний герой «Вечір проти Івана Купала», наймит. На початку розповіді Петро – наймит та сирота, який жив у бідності, але дуже працьовитий та щирий у коханні. Хлопець прагнув бути сильним та вирішувати проблеми навіть самого складного характеру.

Пидорка Корж – заможна дівчина, щира, добра, здатна до палкого кохання.

Корж – батько Пидорки. Жадібний та підступний чоловік. Він не хотів видавати свою доньку за бідняка. Втім, коли Петрусь зміг стати багатшими, він закотив їм пишне весілля. Зрештою, фактично Корж залишився ні з чим і став жертвою власної жадібності.

Лісові мавки – юні лісові красуні, які повстають перед Петром аби завадити йому у пошуку цвіту папороті.

2.6 Характеристика музичної основи хореографічного твору

Епізод 1 «Знайомство Петра з Коржом»

Музичний твір: «Сонечко»

Виконавець: гурт «Бурдон»

Муз. розмір: 4/4

Темп: andante

Тривалість: 3:20

Гурт створений у Львові 2002 року колишнім ужгородцем Ростиславом Татомиром і уродженкою Кропивницького Оленою Єременко. Перший склад: Олена Єременко — скрипка, Дмитро Іглін — альт, Дмитро Подолянчук — гітара,

Ростислав Татомир — гітара, мандоліна, дарабука, дримба, Едуард Іванюшенко — перкусія, Юлія Таранчук — флейта.

Назва «бурдон» означає постійний звуковий тон на фоні мелодії, частіше в музиці давній і традиційній або в будові народних інструментів (дуда, ліра колісна, дримба) чи в основі багатоголосного співу.

Даний музичний матеріал дуже влучно передає всі емоції епізоду. Він тримає глядача з самого початку та до кінця епізоду.

Епізод 2 «Гуляння в селі свята Івана Купала»

Музичний твір: «Ой на Івана, ой та на Купала»

Виконавець: гурт «Джерела»

Муз. Розмір: 4/4

Темп: *vivo*

Тривалість: 03:11

Театр пісні «Джерела»- це український гурт, який працює у фольк-естрадному форматі. Цей колектив створено у 2004 році в Києві. Колектив складається з п'ятих артистів.

Гурт «Джерела» виконує українські народні пісні, фольклорні пісні, кавер-версії популярних хітів. Їх пісні відомі в Україні та закордоном.

Пісня взята на цей епізод «Ой на Івана, ой та на Купала» влучно передає всю атмосферу цього свята та гулянь. Ця пісня стала популярною завдяки участі гурту «Джерела» у серіалі «Свати».

Епізод 3 «Плетіння вінків»

Музичний твір: «Лужок»

Виконавець: гурт «Бурдон»

Тривалість: 05:47

Музичний розмір: 4/4

Темп: moderato

Пісня «Лужок» гурту «Бурдон» чудово підходить до даного епізоду. Вона передає всю атмосферу даного дійства, настроїв дівчат.

Епізод 4 «Мавки»

Музичний твір: «На добраніч»

Виконавець: гурт «ДахаБраха»

Тривалість: 04:15

Музичний розмір: 4\4

Темп: allegretto

ДахаБраха - український музичний етно-гурт, організатором і художнім керівником якого є Владислав Троїцький. Назва гурту складена зі слів «давати» та «брати» за словником Грінченка.

Гурт «ДахаБраха» був створений спеціально для театрального проекту «Україна містична», який розпочав Влад Троїцький в ЦСМ «Дах» у 2004 році, у переддень Помаранчевої революції. Гурт має музичний стиль, який визначається учасниками, як «етнохаос», що підкреслює «хаотичне» поєднання різних етнічних складових. Пісні виконуються в автентичній манері, поєднуються зі звучанням широкого ряду інструментів із різних куточків світу, це гра в різні музичні жанри: хіп-хоп, соул, мінімалізм, блюз.

Епізод 5 «Благословення батька»

Музичний твір: «Segoiner Polka»

Виконавець: гурт «Бурдон»

Тривалість: 02:53

Музичний розмір: 2\4

Темп: vivo

Гурт «Бурдон» має гарну музичну композицію під назвою «Segoiner Polka». На даний епізод її було обрано, тому, що вона влучно передає емоції даного дійства. Весела, жвава.

2.7. Сценографія

Сценографія – вид художнього мистецтва, що, окрім візуалізації режисури вистави, займається створенням її образно-пластичного вирішення, що існує в сценічному часі та просторі.

Сценографія того чи іншого хореографічного твору великою мірою пояснюється історичними умовами життя людей і подальшим втіленням в різні образи мовою танцю.

Термін «сценографія» використовується для позначення оформлення спектаклю в повному обсязі, тобто всіх його трьох систем, що існували протягом історії світового театру від його витоків і до сьогодення:

- перша система – ігрова сценографія. Охоплює весь початковий період історії світового театру: від античності аж до епохи Відродження – у Європі, і до XX століття включно на Сході;

- друга система – мистецтво оформлення спектаклю в європейському театрі Нового часу. Саме це мистецтво отримало найменування декораційного.

- третя система – дієва сценографія. Складається протягом XX століття й у другій його половині стає провідною в практиці світового театру. Вона вбирає в себе досвід обох попередніх систем.

У хореографічній сюїті «Ніч на Івана Купала» важливу роль відіграють декорації, реквізити та світло. Завдяки цим аспектам хореографічний твір набуває більшої яскравості.

Декорація – оформлення сцени, що відтворює матеріальну середу, в якій діє актор. Декорація змальовує художній образ місце дії, що представляє великі можливості для відтворення на ній місце дії.

Костюм – може означати одяг загалом або відмітний стиль в одязі, що відображає соціальну, національну, регіональну приналежність людини. Проект танцювального костюма повинен відповідати характеру лексики танця, її образному ладу і дії, а також характеру музичної звучності.

Світло є одним з найважливіших компонентів у створенні хореографічного твору. Воно спрямоване для створення сценічних ефектів. Але саме важливе призначення світла – створення певної атмосфери.

Світло в хореографічних виставах може бути дуже складним, з багатьма змінами під час номеру. Воно може бути нейтральним, або навпаки емоційно забарвленим.

У першому епізоді яскраве світло. Головні герої одягнені в український одяг: вишиванка, плахта, пояс, намисто, шаровари, чоботи, кушак.

У другому епізоді «Гуляння в селі свята Івана Купала» світло яскраве, емоційно забарвлене. До кінця номеру воно тримає емоційну напругу. Також у цьому епізоді використані такі реквізити: вогнище – стоїть на сцені з самого початку в центральній її частині. Під час номеру дівчата та хлопці водять хороводи та стрибають через нього. Костюми у виконавців: вишиванки, спідниці, шаровари, кушаки, чоботи.

Третій епізод «Плетіння вінків» має приглушене світло, адже дійство відбувається на галявині біля річки. Також використане локальне світло – світловий промінь блакитного кольору, який відображає річку у який дівчата пускають вінки. Реквізитами у третьому епізоді є вінки.

У четвертому епізоді «Пошуки цвіту» світло поступово набирає силу. Завдяки цьому епізод виглядатиме більш містично. Дія відбувається у лісі, тому світло має зелений відтінок. В момент найбільшої музичної та хореографічної

динаміки, світло набуває відповідного характеру – динамічне світло. З реквізиту присутній цвіт папороті, який шукає Петро. Костюми для мавок: сукні зеленого кольору, балетки та персикове трико.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

За даною інформацією написаною в пояснювальній записці хореографічна сюїта «Ніч на Івана Купала» є лірико – драматичним твором, який поєднує в собі різні елементи танцю та музики. Сценографія та музичний матеріал твору відіграють важливу роль у передачі ідеї про кохання та відваги, а також у створенні атмосфери свята Івана Купала.

Хореографічна сюїта «Ніч на Івана Купала» містить у собі елементи народної хореографії, що передають традиції та культуру українського народу. Також у творі використовується елементи танцю модерн, що додає сучасності та оригінальності до виконання.

Ідея твору полягає в засудженні підступності та жаги до збагачення, що виявляється у батька Пидорки. Головний герой Петро відважно подолає усі перешкоди, щоб здобути кохання своєї дівчини.

Загалом, такий твір може бути цікавий для виконання на різних танцювальних конкурсах та фестивалях, а також для вивчення української культури та традицій.

ВИСНОВКИ

У пояснювальній записці до творчого проекту з хореографії на тему «Ніч на Івана Купала» розглянуто теоретичні основи реалізації проекту, а також проведено аналіз літератури та джерел. Також надано художньо-аналітичні відомості про твір Миколи Васильовича Гоголя «Ніч на Івана Купала» з циклу «Вечори на Хуторі біля Диканьки».

У пояснювальній записці до творчого проекту з хореографії на тему "Ніч на Івана Купала" також зазначено, що хореографічна сюїта містить у собі елементи народної хореографії, що передають традиції та культуру українського народу. Також у творі використовується елементи танцю модерн, що додає сучасності та оригінальності до виконання.

У творчому проекті було заплановано дослідити особливості святкування Івана Купала в Україні, проаналізувати його трактування в різних видах мистецтва, обґрунтувати ідейно-тематичне та композиційне рішення постановки, розкрити художні особливості творчого проекту.

У роботі також зазначено, що хореографічна сюїта «Ніч на Івана Купала» може бути цікавою для виконання на різних танцювальних конкурсах та фестивалях, а також для вивчення української культури та традицій.

Отже, пояснювальна записка до творчого проекту з хореографії на тему «Ніч на Івана Купала» містить інформацію про теоретичні основи реалізації проекту, аналіз літератури та джерел, що використовувалися, а також художньо-аналітичні відомості про твір Миколи Васильовича Гоголя «Ніч на Івана Купала». У роботі також зазначено про елементи народної хореографії та танцю модерн у хореографічній сюїті, а також про можливості використання твору на танцювальних конкурсах та фестивалях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антіпова І. «Драма і обряд» (на матеріалі української драматургії кінця XIX — початку XX століття). *Літературознавчі обрії. Праці молодих учених*. Вип.17. Київ: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 210. С.162-170.
2. Бойко О. «Елементи купальської хореографії». Спадщина предків. URL: <https://spadok.org.ua/litni-zvychai-ta-obryady/elementy-kupalskoyichoreografiy>
3. Верховинець В.Н. «Теорія українського народного танцю». Київ; Музична Україна, 2008, 150 с.
4. Гуменюк А.І. «Українські народні танці». Київ; Наукова думка, 1969, 608 с.
5. Гутник І.М. «Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури». Київ. 2018, 124-133с.
6. Давидюк В. «Походження та семантика деяких купальських обрядів». ФОЛЬКЛОРИСТИЧНІ ЗОШИТИ – 2008, с. 30.
7. Дмитренко А. «Свято Івана Купала в селах українського порубіжжя». *наук. пр.* — К.: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2008. —Вип. 7(10). — С. 20-25.
8. Климець Ю. «Купальська обрядовість на Україні». Київ, 1990. 142 с.
9. Печенко Л. «Інтерпритація традицій купальських свят у народно-сценічному хореографічному мистецтві України».

10. Потебні О. «Про купальські вогні та споріднені з ними уявлення». *Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. Серія Філологія – 2010 – № 910 (частина II), вип. 60 – С. 143–147.

11. Рехвіашвілі А.Ю., Білаш О.С. «Мистецтво балетмейстера» навчальний посібник. Київ: КНУКіМ, 2017. – 152 с.

12. Сайт «ДахаБраха» - <https://www.dakhabrakha.com.ua/uk/about/>

13. Сайт Театр пісні «Джерела» - <https://dzherela.com.ua/ua/>

14. Сайт «Бурдон» (гурт)-
[https://www.wikiwand.com/uk/%D0%91%D1%83%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%BD_\(%D0%B3%D1%83%D1%80%D1%82\)](https://www.wikiwand.com/uk/%D0%91%D1%83%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%BD_(%D0%B3%D1%83%D1%80%D1%82))

15. Сайт «Черкаський академічний заслужений український народний хор» - http://filarmoniya.ck.ua/index.php?kolektiv_solist&id_kol=1

16. Сайт «Kyiv gallery» - tytulenko-volodymyr/kartyna-nich-na-ivana-kupala-290

17. Сайт «Симфонія-легенда «Вечір на Івана Купала» для великого симфонічного оркестру» - <http://knpu.gov.ua/content/simfon%D1%96ya-legenda-%C2%ABvech%D1%96r-na-%D1%96vana-kupala%C2%BB-dlya-velikogo-simfon%D1%96chnogo-orkestru>

18. Сайт «Фолк-опера «Коли цвіте папороть» Євгена Станковича: український прорив у Львові» - <https://mus.art.co.ua/folk-opera-koly-tsvite-paporot-evhena-stankovycha-ukrajinskyj-proryv-u-lvovi>

19. Сайт «Вікіпедія», Балетна сюїта -
https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%8E%D1%97%D1%82%D0%B0

20. Сайт «Фільму Юрія Іллєнка “Вечір на Івана Купала” — 55» -
<https://matrix-info.com/filmu-yuriya-illyenka-vechir-na-ivana-kupala-55/>

ДОДАТКИ

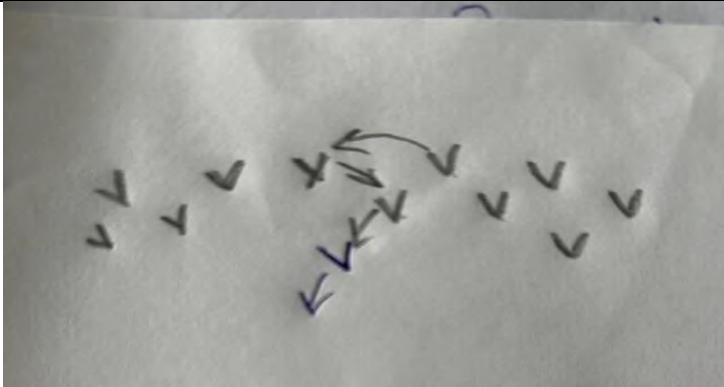
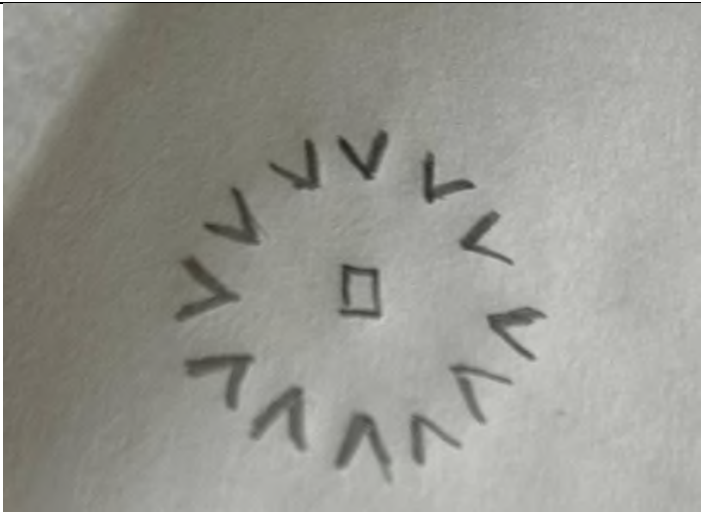
Графічний запис

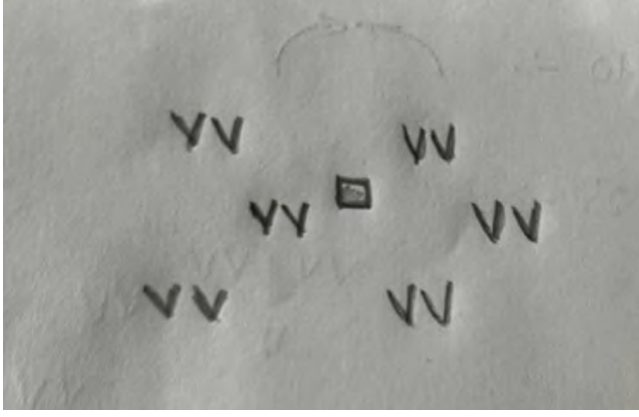
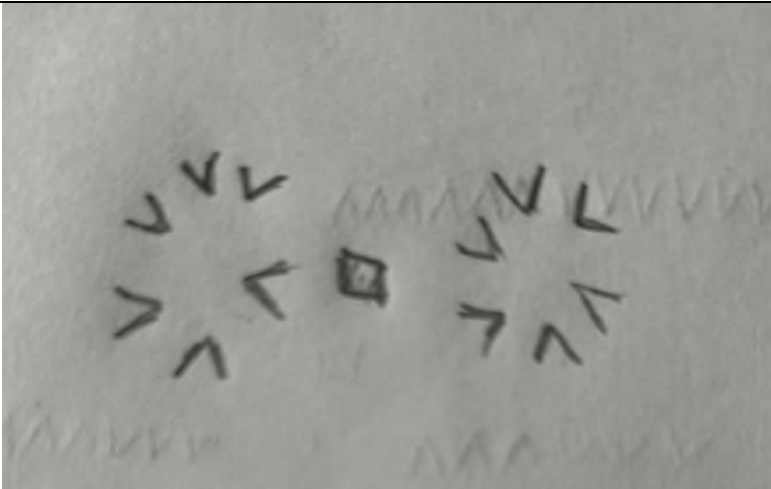
Епізод 1

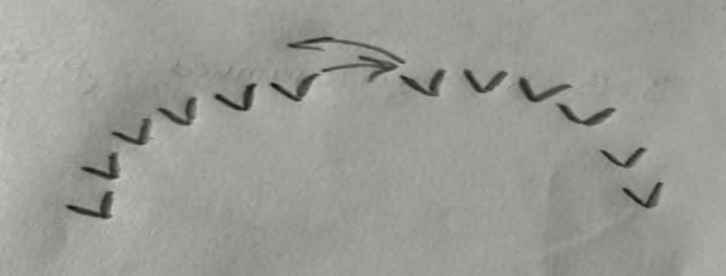
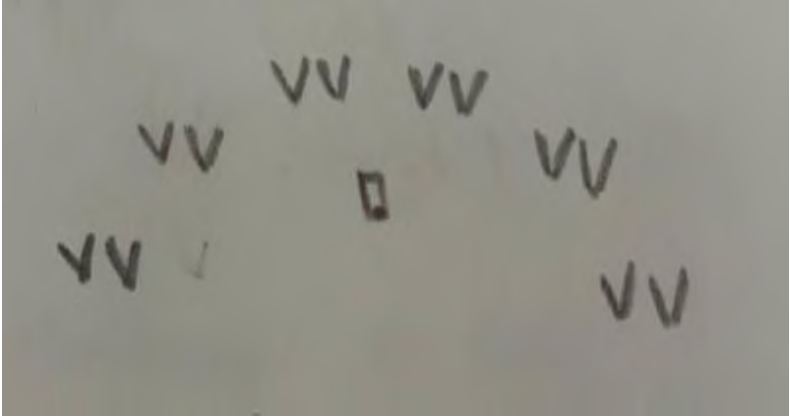
	1-8 т. Пидорка сидить біля хати, плете пряжу.
	9-16 т. (9-10 т.) З'являється Петро. (11-12 т.) Молоді зустрічаються поглядом. (13- 16 т.) Петро повільним кроком починає підходити до дівчини.
	17-24 т. (17-20 т.) Петро обіймає Пидорку. (18-24 т.) 4 повільних кроки, два потрійні кроки, однією рукаю тримаються один за одного, вільна рука з підшлтанової позиції підіймається у І. (повторюється 2 рази).
	25- 28 т. (25-26 т.) Роблять припадання навколо себе, хлопець тримає дівчину за талію. (27- 28 т.) Вісім кроки назад, руки з II позиції закриваються на пояс. .
	29-32 т. (29-30 т.) Два balance, руки на поясі. (31-32 т.) Петро встає на коліно, руки відкриті у II позицію. Пидорка бігунцем оббігає навколо нього, права рука – III позиція, ліва

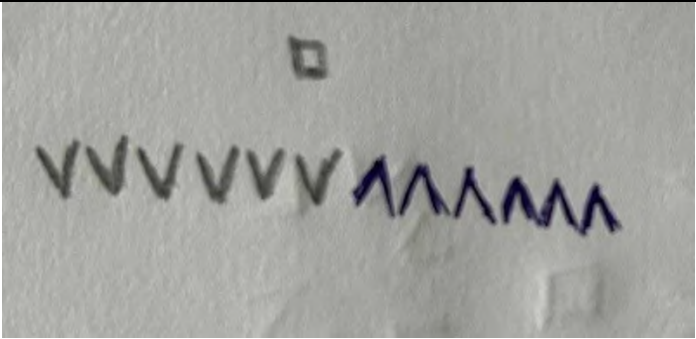
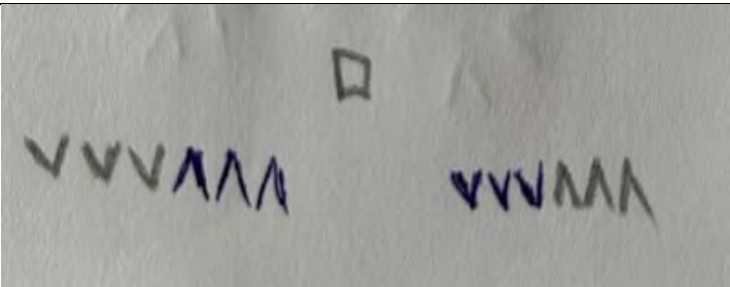
	рука- II позиція. В кінці робить soutenu, руки закриваються на пояс.
	33- 40 т. (33- 36 т.) Дрібним кроком рухаються по великому колу, ліва рука- II позиція, права рука з підготоїча позиція- III поз.- II поз.- підготоїча поз. (37-38 т.) чотири balance. У Петра руки на поясі, у Пидорки права рука проходить з II у I позицію, ліва – II позиція.(руки змінюються). (39-40 т.) .шість тур rique, III arabesque. Виходить Корж.
	41-44 т. (41-42 т.) зходять з позиції, роблять чотири кроки до Коржа. (43-44 т.) Починає рухатися Корж. Чотири кроки, хитає головою.
	45-48 т. (45-46 т.) Пидорка оббігає навколо батька та показує на свого коханого. (47-48 т.) Корж хапає доньку за зап'ястя та починає робити декілька кроків назад.
	49-52 т. (49-50 т.) Петро йде ха ними та обережно бере Коржа за плече. (51-52 т.) Корж різко розвертається та показує Петру, щоб хлопець забирався геть. Петро повертається та схиливши голову йде.

Епізод 2

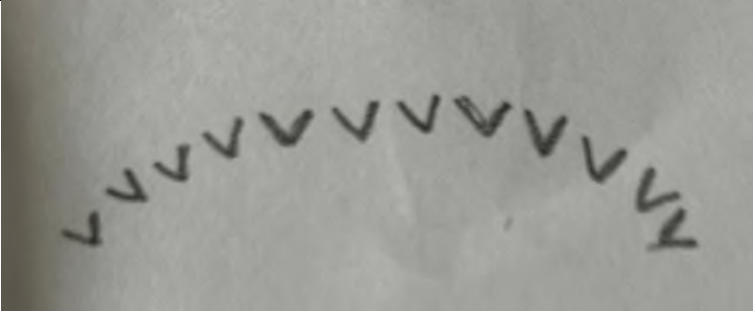
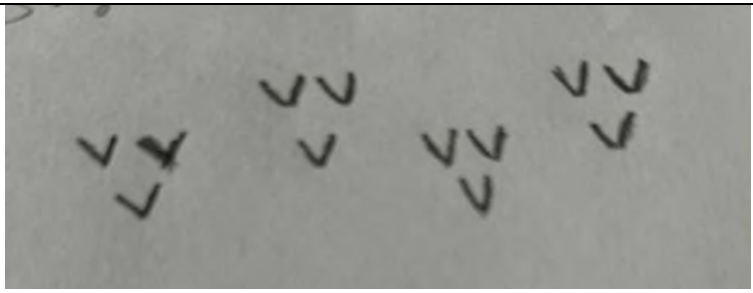
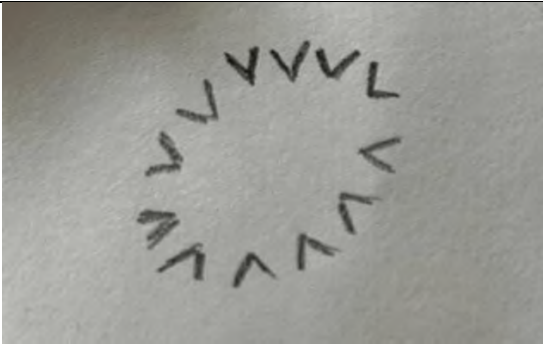
	1-8 т. ЗТМ
	9-14 т. Звичайним кроком виходять дівчата. Кличуть хлопців.
	15-18 т. Зальотним бігом вибігають хлопці. (останні два виносять вогнище)
	19-22т. Припаданням по черзі заводять коло
	23-26 т. Комбінація по колу. (23-24 т.) Два підскоки, руки підіймаються у III позицію, бігунець (повторюємо 2 рази). (25-26 т.) Припадання на правій нозі, руки на поясі.

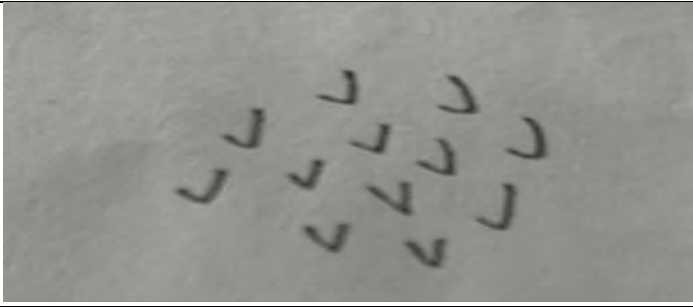
	27-34 т. Звичайним кроком розходяться по парам на свої місця.
	35-43 т. Комбінація в парах. (35-36 т.) Два рази вихилясник з угинанням. (37-38 т.) Хлопці-присядка. Дівчата- чотири soutenu. Комбінація повторюється два рази.
	44-47 т. Розходяться на два кола. Два підскоки, потрійний біг.
	48-51 т. Упадання в колах. Тримуються за талію сусіда.
	52-55 т. Звичайним кроком роходяться у дві

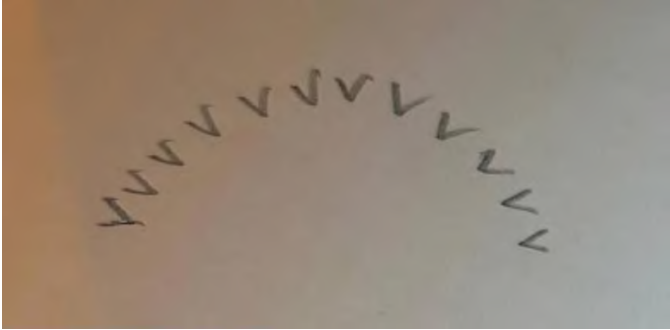
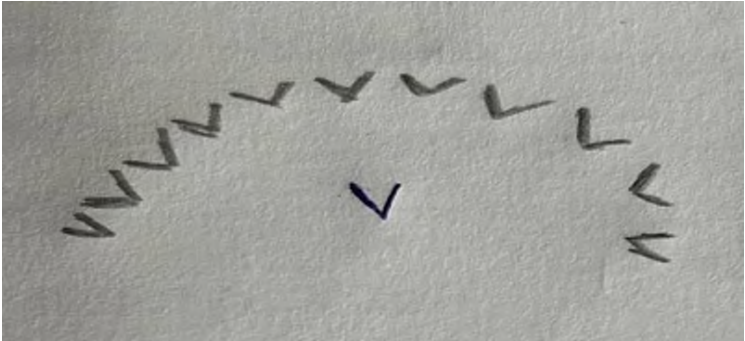
	сторони. Проходять через аванс сцену. У хлопців руки відкриваються у II позицію. У двічат права рука проходить через III позицію, дівча рука відкрита у II позицію.
	56-59 т. Два підскоки, потрійний біг. (повторюється чотири рази). Рухаються по пів колу та розходяться на наступний малюнок.
	60-67 т. Комбінація в парах. (60-61 т.) Хлопці тримають двічат за талію однією рукою. Робимо два оберти в праву сторону навколо себе припаданням. Корпус нахилиємо до низу та поступово підіймаємось. (62-63 т.) Три кроки в праву сторону, руки підняті до гори, роблять акцентований рух в сторону. (64- 67 т.) Повторюємо косинацію к ліву сторону.

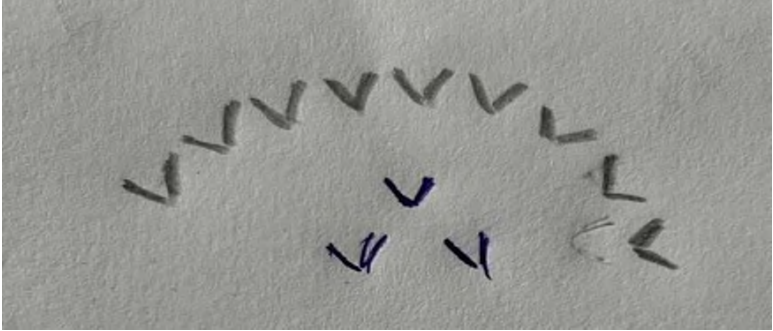
	68-75 т. (68-71 т.) Потрійним бігом сходяться на книжечку. (72-75 т.) Припадання на праву ногу, припадання на ліву ногу. Два припадання на праву ногу. Повторюється 4 рази.
	76-83 т. Дві книжечки. (76-79 т.) Чотири припадання на праву, чотири на ліву. Повторюється чотири рази. (80- 83 т.) Припадання на праву ногу, припадання на ліву ногу. Два припадання на праву ногу. Повторюється 4 рази. 84-72 т. У хаотичному порядку забігають за куліси. (70-72 т.) ЗТМ.

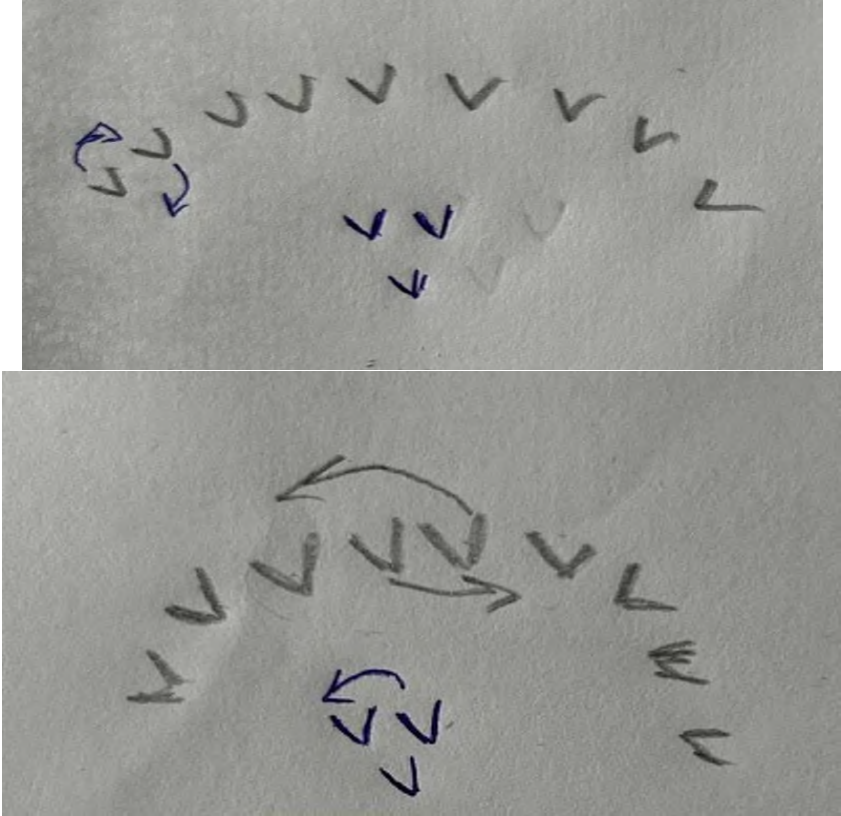
Епізод 3

	1-4 т. дівчата сидять у півколі, плетуть вінки.
	5-8 т. (5-6 т.) Підіймаються. (7-8 т.) Потрійним кроком сходяться на 4 кола.
	9-10 т. Комбінація по колах. 2 повільних кроки, 3 швидких кроки. Ліва рука відкрита у II позицію, у правій тримаємо вінок. Рука з рідготовчої позиції проходить у III та вертається назад у вихідне положення (повторюємо два рази)
	11-12 т. Потрійним кроком розходяться на велике коло.
	13-16 т.

	Комбінація по колу. (13-14 т.) припадання на праву ногу, корпус злегка нахилений вперед, руки з підготовчої позиції відкриваються у III. (15-16 т.) Потрійний крок в праву сторону, ліва рука- III позиція, права- II. Потрійний крок в ліву сторону, права рука- III позиція, ліва- II позиція. Два soutenu
	17-20 т. Дрібним кроком збираються в равлика.
	21-24 т. Дрібним кроком, хаотично розходяться по своїм місцям. Права рука з віночком відкривається у III позицію, після повертається у підготовчу позицію.
	25-28 т. (25-26 т.) Потрійний крок в право, права рука- III позиція, тримає вінок. Ліва- II позиція.

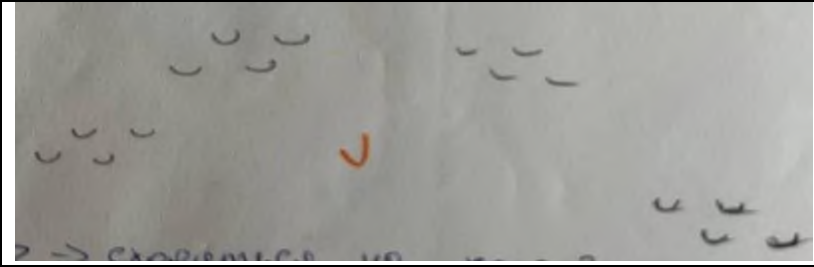
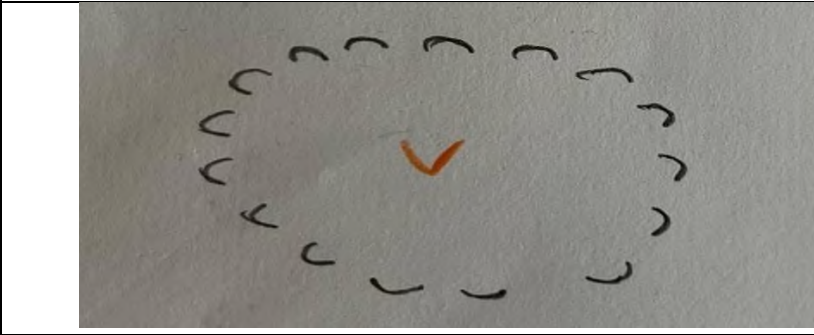
	Повторюється в ліву сторону. Припаданням робимо коло навколо себе, корпус нахиляємо вперед та поступово встаємо. Руки з підготовчої позиції підіймаються у I. (27-28 т.) Чотири кроки вперед, руки з підготовчої позиції підіймаються у III. Два pas de basque, руки закриті на пояс.
	29-32 т. Розходяться на півколо.
	33-36 т. Плетуть вінки, показують одна одній.
	37-48 т. Одна з дівчат танцює соло. (37-38 т.) на чотири рахунки бігунець у праву діагональ. Права рука тримає вінок, підвімається у III позицію, ліва- II позиція. На другий такт III

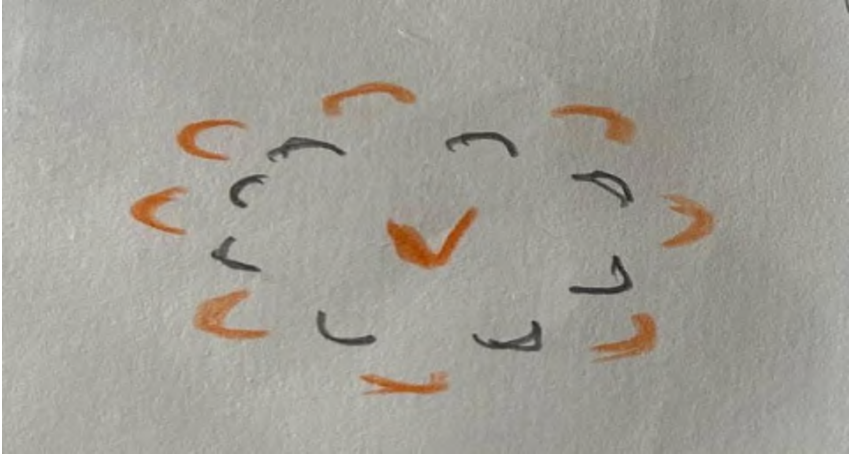
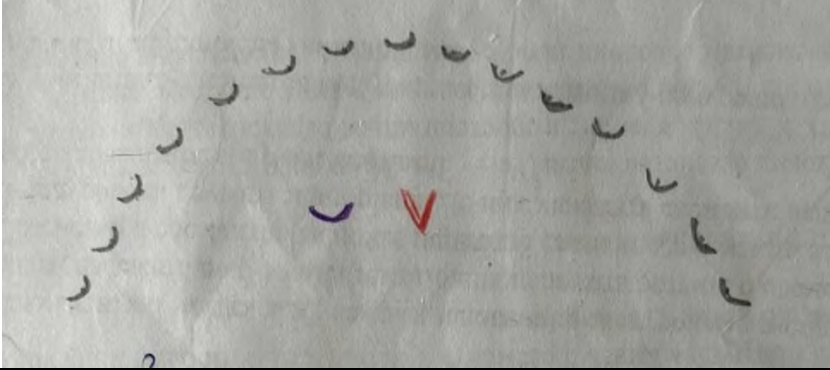
	arabesque. (39-40 т.) повторюємо у ліву сторону. (41-42 т.) III arabesque у праву сторону, soutenu. Повторюємо два рази. (43-44 т.) бігунець ао колу. Права рука- III позиція, ліва- II. (45-46 т.) вісіи кроків назад. Притуляє віночок до грудей. (47-48 т.) два pas de basque, ліва рука на поясі, права на грудях. Soutenu, руки підіймаються у III позицію.
	49-52 т. Підєднується ще дві дівчини. (49-50 т.) чотири голубці в повороті (51-52 т.) два pas de basque, ліва рука на поясі, права на грудях. Soutenu, руки підіймаються у III позицію.

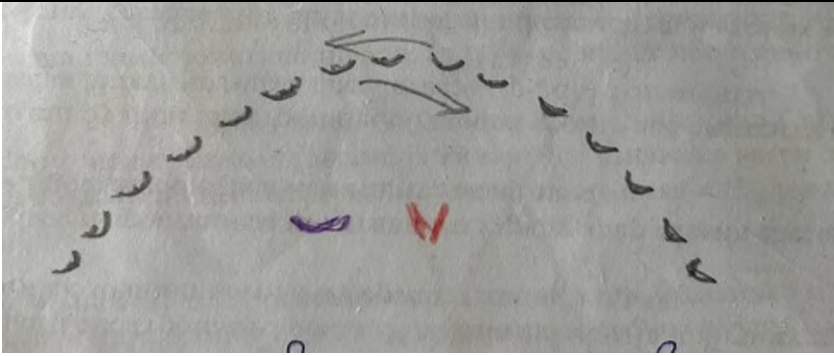
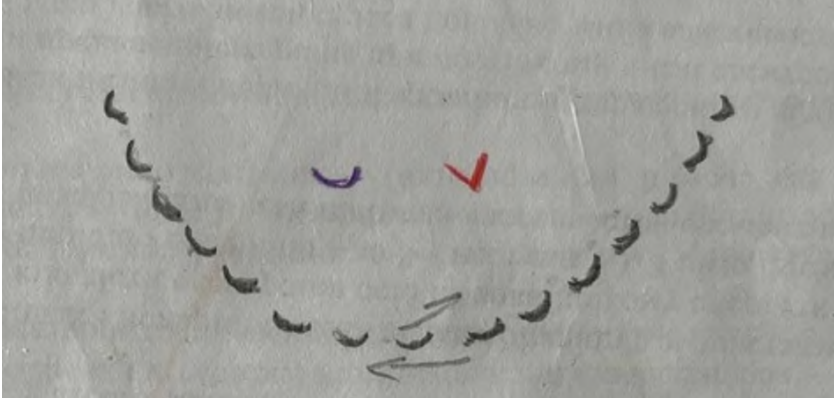
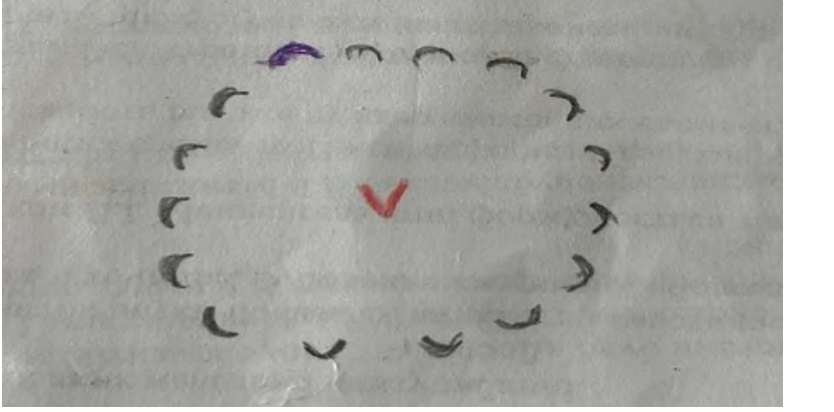
	53-61 т. Загальна комбінація (53-54 т.) чотири похитуванні у сторони, руки у I позиції, тримають вінок. Припадання на привій нозі, руки опускаються у підготовчу позицію. (55-56 т.) у парах дрібним кроком міняються місцями. (57-60 т.) шеном міняються сторонами. Три кроки, потрійний притуп (повторюємо 4 рази) Права рука- III позиція. Ліва- II позиція. (руки змінюються). (61 т.) пауза
	62-65 т. Звичайним кроком уходять за куліси.

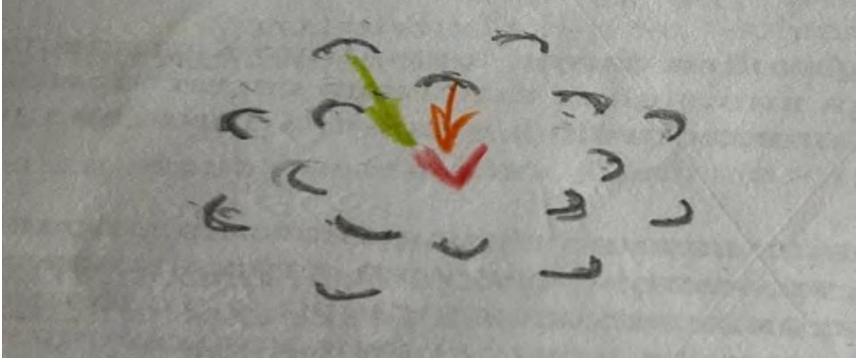
Епізод 4

	1-4 т. ЗТМ
	5-8т. Вихід Петра

	9-16 т. Вихід мавок. Розходяться на чотири групи.
	17-18 т. Комбінація першої групи.
	19-20 т. Друга друпа.
	21-22 т. Третя група.
	23-24 т. Четверта група.
	25 т. Комбінація першої групи.
	26 т. Друга друпа.
	27 т. Третя група
	28 т. Четверта група.
	29-32 т. Загальна комбінація.
	33-40 т. Петро у центрі, мавки ходять навколо нього та сходяться на коло.
	41-50 т. Комбінація по колу.

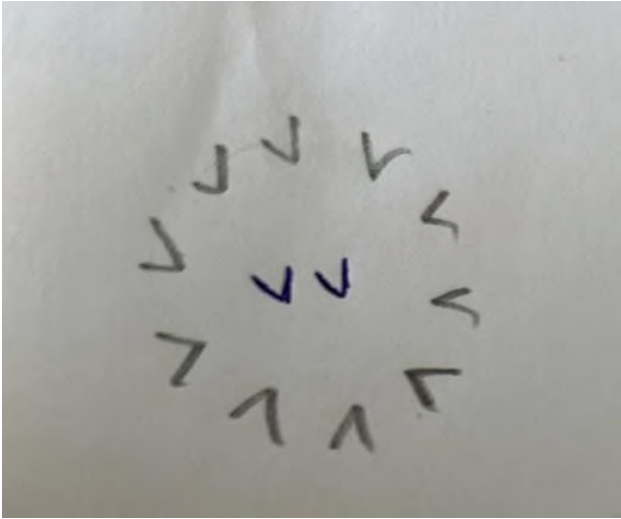
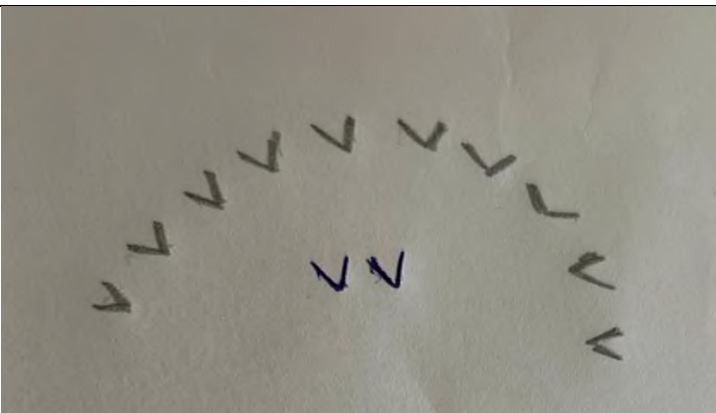
	51-58 т. Шен по колу.
	59-69 т. Два кола (зовнішнє і внутрішнє). Розходяться на півколо.
	70-81 т. Соло Петра та головної мавки. Мавки танцюють у півколі.
	82-91 т. Півколо ділиться на дві частини. Починає рухатися у різні сторони.

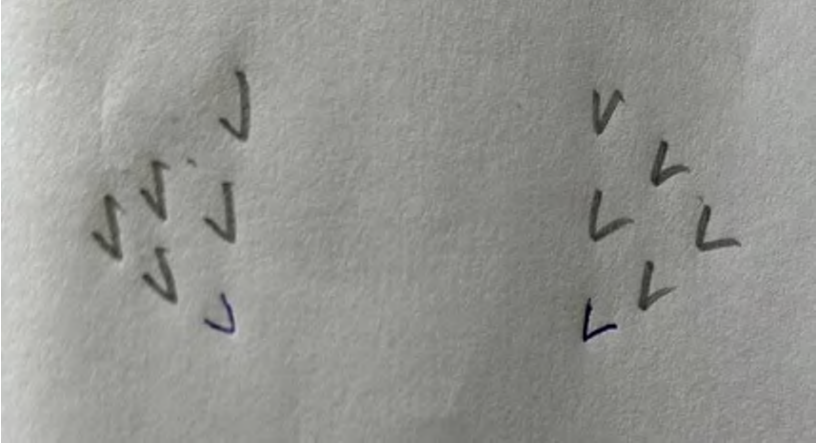
	
	92-100 т. Продовжують рухатися пів колом. Сходять на велике коло.
	101-110 т. Комбінація по колу.
	111- 120 т. Два кола. По черзі сходяться до Петра.

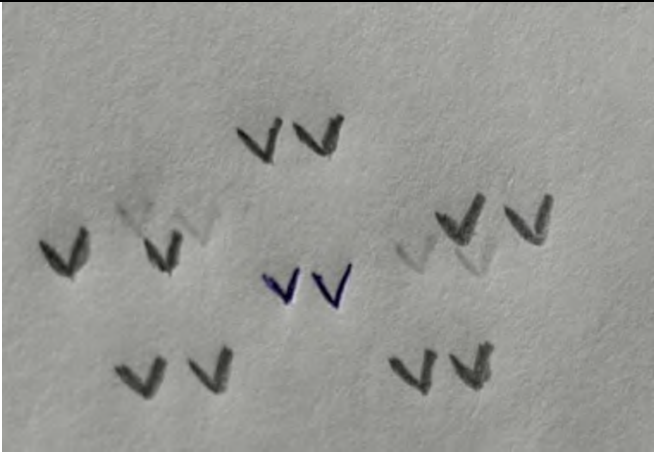
	121-130 т. Два кола сходяться одночасно.
	131-138 т. Петро зриває квітку. Мавки розповзаються у разна сторони.

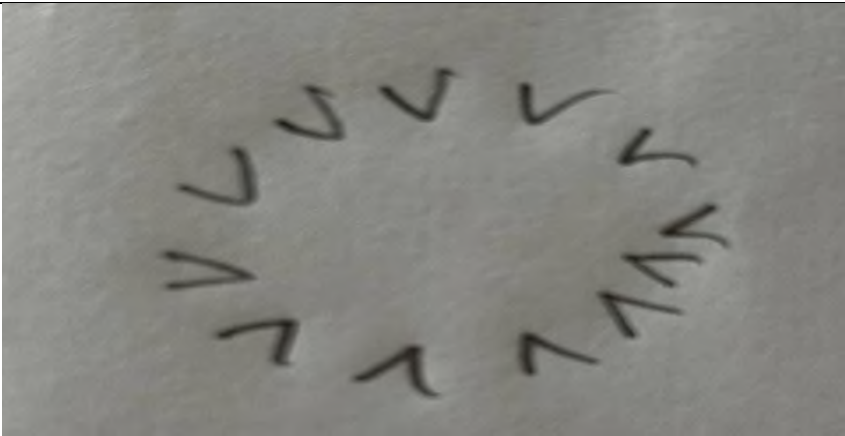
Епізод 5

	1-2 т. (4/4) Корж із донькою сидять біля хати. Пидорка виглядає чи не йде її козаний.
	3-4 т. (4/4) З'являється Петро.
	5-6 т. (4/4) Чотири кроки вперед. Дрібним бігом підбігає до Коржа та протягує йому квітку.
	7-8 т. (4/4) Корж не повіривши своїм очам швидко бере квітку та взявши доньку за руку віддає її Петру.

	9 т. (2/4) Молоді кличуть дівчат та хлопців до себе.
	10-13 т. Вибігають з куліс, встають в коло. Петро з Пидоркою у центрі.
	14-17 т. (14-15 т.)Тримаються за руки. Правою ногою крок у сторону, ліву забирають на sou de pied (повторюється чотири рази). (16-17 т.) потрійний біг, підскок (повторюється 4 рази).
	18-25 т. Приставний крок. Розходяться на пів коло.
	26-29 т. Потрійний притуп. Два швидких удари, третій повільний.

	30-33 т. Припадання в повороті в парах.
	34-37 т. Тропітком розходяться на групи (група дівчат та група хлопців).
	38-45 т. Хлопці: (38-41 т.) присядка-м'ячик. (42-45 т.) pas de basque, руки підіймаються до гори. Робиться акцентований рух у бік руху.
	46-53 т. Дівчата: Три кроки вперед, на четвертий удар. Руки на 2 такти відкриваються у II позицію та на 2 такти закриваються на пояс. Рухаються по діагоналям.
	54-58 т. Припадання на правій нозі. Рухаються назад.

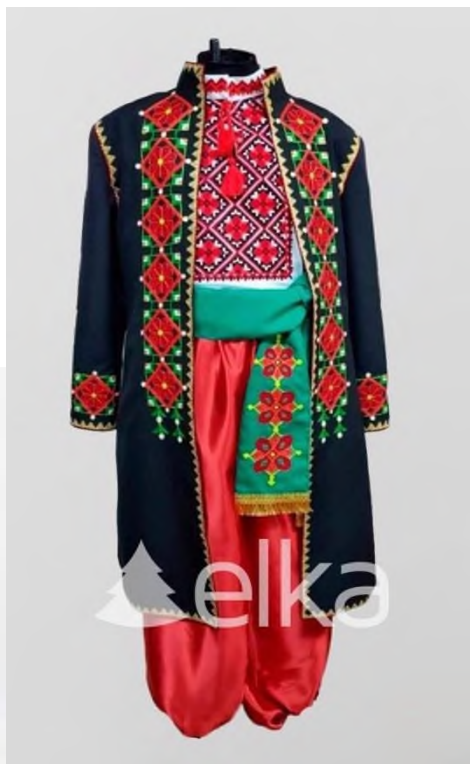
	59-62 т. Звичайним кроком розходяться по парам. Роблять акцентовані рухи плечима вперед.
	63-66 т. Беруться за руки, ногами роблять притупи, вільна рука з поясу відкривається у II позицію та закривається назад. Роблять пів оберти один до одного та один від одного.
	67-70 т. Припадання у повороті в парах. Тримуються за талію, корпус відхиляється один від одного.
	68-71 т. Два кроки в сторону, на третій удар. Руки підняті до гори, роблять акцентований рух у бік руху. (роблять по черзі у праву та ліву сторону).
	72-75 т. Звичайними підскоками сходяться у маленьке коло. Беруться за руки.

	76-79 т. Припаданням роблять оберти навколо себе. Корпус нахилений у праву сторону. Права рука у підготовчій позиції, ліва у П. Розходяться у велике коло.
	80-84 т. Шен. Три зальотних кроки, на четвертий зіскок на дві ноги.
	85-88 т. Зальотним кроком починають розбігатися за куліси. ЗТМ.

Костюм Пидорки

Костюм Коржа

Костюм Петра

Костюм дівчат та хлопців

Костюм мавок

